

1.4 Pregled gradnje človeških bivališč skozi zgodovinska obdobja: Ljubljana v 20. stoletju

Bernarda Gaber, Marjeta Šifrer, Stanislava Ferjanc, Suzana Kristovič Sattler

Načrt učnega sklopa

<p>Tema in vsebina iz učnega načrta¹</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Izbirna širša tema: Človek razmišlja, ustvarja in gradi • Vsebina: Pregled gradnje človeških bivališč skozi zgodovinska obdobja
<p>Učni sklop iz učnega načrta</p>	<p>Pregled gradnje človeških bivališč skozi zgodovinska obdobja/Ljubljana v 20. stoletju</p>
<p>Standardi znanja iz učnega načrta²</p>	<p>Vsebinski standardi znanja so, da učenec/učenka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opiše primere človeških bivališč in naselij v posameznih zgodovinskih obdobjih, • <i>primerja in pojasni podobnosti in razlike v bivališčih in naseljih nekoč in danes,</i> • <i>navede vrste gradbenega materiala ter sklepa o namembnosti bivališč.</i> <p>Procesno-proceduralni standardi so, da učenec/učenka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvije spretnosti časovne in prostorske predstavljivosti, • razvije spretnost zbiranja in izbiranja informacij in dokazov iz različnih zgodovinskih virov in literature v različnih medijih, • <i>razvije zmožnost preproste analize, sinteze in interpretacije uporabnih in verodostojnih informacij in dokazov iz različnih zgodovinskih virov in literature,</i> • <i>razvije spretnost iskanja zgodovinskih virov in literature z IT,</i> • <i>razvije zmožnost kritične presoje zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov z uporabo večperspektivnih zgodovinskih virov in literature,</i> • razvije zmožnost oblikovanja samostojnih sklepov, pogledov, mnenj, stališč, izvirnih predlogov in rešitev, • <i>razvije sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja ter svoje poglede na zgodovino,</i> • <i>razvije dovezetnost za različne poglede na zgodovino oz. interpretacije zgodovine ter razume, zakaj se pojavijo,</i> • razvije spretnost različnih oblik komunikacije (ustno, pisno, grafično, ilustrativno, z IT), • navede in pojasni značilnosti slovenskih državnih simbolov,

¹ Učni načrt, str. 8.

² Prav tam, str. 28, 39.

	<ul style="list-style-type: none"> • pojasni značilnosti simbolov Evropske unije, • oceni pomen ohranjanja in varovanja slovenske, evropske in svetovne kulturne dediščine ter okolja, • navede in pojasni značilnosti političnih sistemov, ki so izvajali zločine proti človeštvu, genocide, holokavst in druge oblike množičnega kršenja človekovih pravic, • na primerih pojasni pomen delovanja evropskih ustanov, ki se ukvarjajo z varovanjem človekovih pravic, • na primeru napiše načrt ukrepanja v okviru evropskih ustanov v primeru kršenja človekovih pravic.
Operativni procesni cilji učnega sklopa (vključujejo vsebine, spretnosti, zmožnosti, miselne procese)	<p>Učenec/učenka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opiše primere stavb v Ljubljani v 20. stoletju, • primerja in pojasni podobnosti in razlike v bivališčih v Ljubljani od kolišč do 20. stoletja, • navede vrste gradbenega materiala in sklepa o namembnosti bivališč v 20. stoletju, • si ogleda in opiše stavbe v starem mestnem jedru, • ugotovi njihovo namembnost, • na temelju doseženega znanja sklepa o gradbenih materialih, • s pomočjo zgodovinskih terenskih metod zbira informacije, jih kritično presoja ter na temelju verodostojnih informacij reši naloge na delovnem listu, • kaže pozitiven odnos do kulturne dediščine na primeru kulturnozgodovinskih spomenikov iz 20. stoletja v Ljubljani.
Ključni koncepti	<p>A Temeljni zgodovinski koncepti: sodobna arhitektura; B koncepti za globlje razumevanje: podobnosti in razlike; C koncepti, ki izhajajo iz narave zgodovinske vede: kronologija.</p>
Medpredmetne povezave	/
Kroskurikularne teme	Kulturna vzgoja, informatika, KIZ.
Učna diferenciacija in individualizacija glede na učne stile (A, V, K)	/
Didaktični pristopi	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivne učne metode: metode zgodovinskega terenskega dela, • zgodovinsko terensko delo, • uporaba novih tehnologij – splet, fotoaparati.
Potek učnega procesa	<ul style="list-style-type: none"> • Priprava, • obravnava učne snovi na terenu, • utrjevanje.
Naloge, navodila, vprašanja za zgodovinsko terensko delo (primeri delovnih listov)	Delovni list: Mala terasa sredi Ljubljane

Kriteriji za preverjanje in/ ali ocenjevanje znanja v okviru zgodovinskega terenskega dela	Kriteriji so dodani na koncu celotnega gradiva.
Literatura in viri	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kladnik, D. (2004). <i>Preobrazbe Ljubljane</i>. Ljubljana: Zavod za intelektualno produkcijo. 2. Korošec, B. (1991). <i>Ljubljana skozi stoletja. Mesto na načrtih, projektih in v stvarnosti</i>. Ljubljana: Mladinska knjiga. 3. Krečič, P. (2009). <i>Plečnikova Ljubljana</i>. Ljubljana: Zavod za turizem. 4. Mal, J. (1957). <i>Stara Ljubljana in njeni ljudje</i>. Ljubljana: Državna založba Slovenije. 5. Stopar, I. (1992). <i>Sprehodi po stari Ljubljani</i>. Ljubljana: Marketing O13 ZTP (Delo). 6. <i>Zgodovina Ljubljane (1984)</i>. Prispevki za monografijo. Kronika.

Načrt aktivnosti, ki so vezane na organizacijo pouka

AKTIVNOSTI UČITELJA	AKTIVNOSTI UČENCEV
Uvodna motivacija	
Učencem predvaja glasbo skupine Bele vrane – Mala terasa (sedemdeseta leta 20. stoletja). Katero znano stavbo opeva pesem?	Učenci poslušajo glasbo in poskušajo ugotoviti, kam jih bo peljala pot raziskovanja. V Ljubljano. Nebotičnik.
Glavni del	
<p>V učilnici</p> <p>Predstavitvev zgodovinskega terenskega dela ter napoved cilja: Odpravili se bomo v Ljubljano, kjer si bomo ogledali pomembne stavbe, ki so bile zgrajene v 20. stoletju. Dobili boste delovne liste z nalogami. Na terenu boste zbirali podatke, si delali zapiske, fotografirali in v zemljevid Ljubljane vrisali našo pot.</p> <p>Končni izdelek bo rešen delovni list in zloženka (velikosti A4). Zloženko boste izdelali pri IKT-ju s pomočjo učitelja računalništva.</p> <p>Učence pripravi na zgodovinsko terensko delo, jih opozori na kulturno obnašanje med delom. Opozori jih na primerno opremo in pripomočke: fotoaparati, pisalo, podlago za pisanje.</p>	Poslušajo in si zapišejo navodila za terensko delo.
<p>Na terenu</p> <p>Razdeli delovne liste.</p> <p>Spremlja učence pri ogledu pomembnih zgradb v Ljubljani.</p>	Poslušajo, fotografirajo, opazujejo, delajo zapiske in rešujejo delovni list.

AKTIVNOSTI UČITELJA

AKTIVNOSTI UČENCEV

Sklepni del

Pregledamo delovne liste.

Aktivno sodelujejo pri pregledu delovnih listov.

Učenci predstavijo svoje zloženke. Zloženke postavimo na razstavo.

Pripravijo se na predstavitev svojih zloženek.

Priloge

Delovni list za izvedbo zgodovinskega terenskega dela v okolici šole za šesti razred za izbrani učni sklop Pregled gradnje človeških bivališč skozi zgodovinska obdobja: Ljubljana v 20. stoletju.

Delovni list

Mala terasa sredi Ljubljane

Ključna trditev: Ljubljana se je v 20. stoletju modernizirala.

Danes boš del zgodovine preživel/-a na terenu, in sicer v mestu. Raziskoval/-a boš nekatere pomembne stavbe v mestnem jedru, ki so bile zgrajene v 20. stoletju. Dobro opazuj stavbe okoli sebe, skrbno spremljaj razlago in reši naloge.

Naloge

- Ogledal/-a in raziskal/-a boš naslednje stavbe:
 1. Nebotičnik
 2. Državni zbor
 3. Cankarjev dom
 4. Maksimarket
 5. Tromostovje
- Ugotovil/-a boš:
 1. Namembnost teh stavb nekoč in danes
 2. Arhitekturne značilnosti
 3. Imena ulic, kjer te stavbe stojijo
 4. Napise na stavbah
- Vriši smer poti v priloženi zemljevid (str. 8) in označi pomembne stavbe. Izdelaj legendo.
- Fotografiraj stavbe. Fotografije boš uporabil/-a pri izdelavi zloženke.

Odgovori na vprašanja

1. Stojiš pred ljubljanskim nebotičnikom, ki je bil zgrajen leta 1933 po projektu arhitekta Vladimira Šubica.

Objekt je postavljen na mestu srednjeveškega samostana, gradbeniki so med začetnimi deli pri kopanju nekaj metrov pod površjem naleteli na vodnjak iz 13. stoletja. Stavba ima šestnajst temeljev, ki segajo 18 m v globino.

- Oceni približno višino stavbe in izračunaj njeno starost.
- Na stičišču katerih dveh ulic stoji?
- Sklepaj, zakaj ima tako veliko temeljev.
- Mimoidoče vprašaj, ali vedo, čemu je stavba služila nekoč in čemu danes.

2. Nadaljuj pot v smeri proti Državnemu zboru. Na križišču Slovenske ceste in Šubičeve ceste zavij desno, v smeri Trga republike.

Na severni strani Trga republike stoji stavba, ki jo je zasnoval arhitekt Vinko Glanz. Portal pri vhodu je delo Karla Putriha in Zdenka Kalina. V stavbi so poleg dvoran še sejne sobe, kjer večinoma potekajo seje delovnih teles, saloni, novinarsko središče ter knjižnica in čitalnica. Otvoritev Državnega zbora je bila leta 1959.

- Naštej nekaj stavb, ki so na levi strani Slovenske ceste v smeri Državnega zbora. Pojasni, zakaj si jih izbral/-a.
- V čem sta si stavbi Državnega zbora in Nebotičnika podobni, v čem različni?
- Opiši portal Državnega zbora.
- Čemu je namenjena stavba in zakaj pred njo stoji slovenski policist?
- Poišči in navedi, kje bi lahko dobil/-a še več informacij o delovanju Državnega zbora.

3. Na drugi strani Šubičeve ulice nasproti Državnega zbora se razprostira največji ljubljanski trg v središču Ljubljane.

Trg je nastal po idejni zasnovi arhitekta Edvarda Ravnikarja v šestdesetih letih prejšnjega stoletja – imenuje se Trg republike. Na njem smo 26. junija 1991 razglasili samostojnost Republike Slovenije, zato se na tem kraju vsako leto odvijajo slovesnosti ob obletnici pomembnega dogodka.

- Skiciraj tloris Trga republike, vriši pomembne stavbe in opremo na trgu (drevesa, spomeniki).
- Naštej najpomembnejše stavbe na Trgu republike in navedi namembnost le-teh.
- Mimoidoče vprašaj po izvoru imena Trga republike.
- Presodi, zakaj večina Ljubljančanov ni zadovoljna s podobo omenjenega trga.

4. Nadaljuj pot do Tromostovja, nekoč Špitalskega mostu.

Projekt povečanja Špitalskega mostu so zaupali Plečniku, ki je osrednjemu mostu dodal še dve zunanji brvi za pešce in vse tri mostove opremil z masivno kamnito balustradno ograjo. Plečnik je z novimi ograjami preoblikoval stari most in nabrežje okoli mostov. Trimostje pa so poimenovali Tromostovje (trije mostovi).

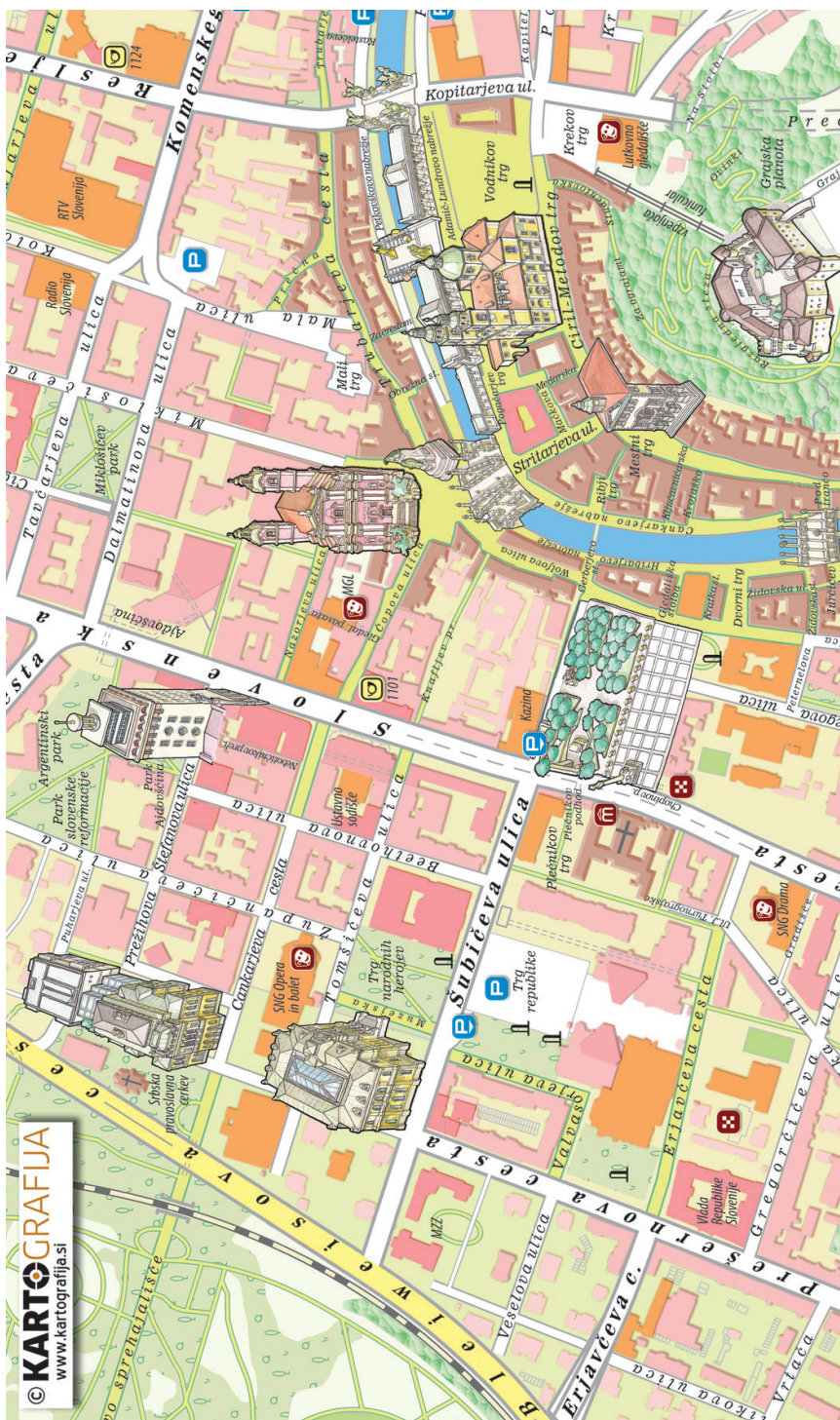
- Katero reko prečka most in kateri dve ulici povezuje?
- S koraki izmeri približno dolžino mostu.
- Kaj lahko sklepaš o imenu mostu nekoč in danes?
- Skiciraj balustradno ograjo Tromostovja.

Domače delo

- Poišči najvišjo stavbo na svetu. Za koliko metrov je najvišja stavba na svetu višja od ljubljanskega Nebotičnika, ki meri 70 metrov?

- Priloži svoji fotografiji ljubljanskega Nebotičnika in Državnega zbora. Napiši vsaj eno podobnost in eno razliko med omenjenima stavbama.
- Na spletni strani <http://www.dedi.si/dediscina/210-trg-republike> preberi besedilo in izpiši tri ključne besede o Trgu republike in utemelji svoj izbor.
- Obkroži pravilno trditev.
 - a) Balustrada je kamnita ograja iz stebričkov.
 - b) Balustrada je leseno stopnišče.
 - c) Balustrada je vhod v stavbo.
- Poišči po literaturi oz. po tiskanih lokalnih medijih eno slikovno gradivo, ki prikazuje obnovitvena dela na Tromostovju leta 1992. Slikovno gradivo priloži in ga nato primerjaj z gradivom s spletne strani http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Slavnost_pred_odkritjem_Pre%C5%a1ernovega_spomenika_na_Marijinem_trgu_leta_1905.jpg.
- Razmisli in pojasni, zakaj se je arhitekt J. Plečnik odločil za dodatno postavitve mostov.
- Kateri umetnostni slog je uporabil arhitekt J. Plečnik pri Tromostovju?

Slika 13: Zemljevid Ljubljane. (Vir: Kartografija d. o. o.)

Legenda:

Smer poti

Kulturni spomenik:

Ostali objekti :

Priloga 2

Kriteriji za preverjanje in ocenjevanje znanja in izdelkov

Delovni listi

	3	1	0
Rešene so vse naloge s pravilnimi odgovori in ustreznimi utemeljitvami.			
Na zemljevidih so vnesene pravilne označbe, vsebujejo legendo.			

Terensko delo³

	3	1	0
Samostojno se orientira po navodilih z delovnega lista.			
Opazi in pojasni zahtevane podatke.			
Aktivno si prizadeva za izvedbo določenih nalog.			

Izdelek (zgibanka, plakat, poročilo, maketa itd.)

	3	1	0
Pregledna in dobro organizirana vsebina.			
Ustrezen naslov, podnaslovi in druge označbe.			
Informacije so točne.			
Informacije so predstavljene tako, da se jim z lahkoto sledi (sistematično).			
Izdelek izkazuje razumevanje vsebine.			
Izdelek vsebuje slikovno gradivo, ki dodatno ilustrira vsebino.			
Natančna izdelava.			

Ustna predstavitev

	3	1	0
Govori prosto (pripoveduje po svojih besedah), s čimer pokaže razumevanje predstavljene vsebine.			
Jasno, dovolj glasno in jezikovno pravilno izražanje, pravilna uporaba zgodovinske terminologije.			

Lestvica ocenjevanja

19–24 = 2 25–30 = 3 31–37 = 4 38–42 = 5

³

Povzeto in prirejeno po: Trškan D. (2007). Lokalna zgodovina: učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.